

Hoofstuk 16

Die nuwe Psalmberyming van 1775

Ook tiperend van die tyd was die nuwe Psalmberyming. Dit was waar dat die Psalmberyming van Datheen nie van hoogstaande gehalte was nie. Dit kan beskou word as 'n gebrekkige vertaling van die Franse Psalmboek, wat op baie plekke digterlik dog tweederangs was. Tog het Datheen se beryming stand gehou teenoor die tydgenootlike, veel beter Psalmberymings van Utenhove en Marnix van St Aldegonde.

Die saak van 'n nuwe Psalmberyming is aan die orde gestel, toe die Klassis van Den Haag in 1754 gevra het vir 'n paar verbeterings in die bestaande uitgawe en ook op 'n heruitgawe van die Psalmboek. Die provinsiale sinode het die saak onderskryf en nadat 'n paar ander provinsiale sinodes daarmee saamgegaan het, het die Staten-Generaal verlof gegee tot verbetering en verandering. Hier tree die Staten-Generaal eintlik op as 'n plaasvervanger van 'n nasionale sinode en dui in die agtiende eeu daarop hoe die ou teokratiese bedeling nog voortgeleef het, al was dit miskien onbewus.

Aanvanklik was daar nie veel vordering nie, omdat die verskillende sinodes nie eenstemmigheid kon vind oor die saak nie. Die Staten-Generaal gryp dan weer in en bepaal dat die nuwe Psalmberyming saamgestel moet word uit die Psalmberyming van Johannes Eusebius Voet, 'n geneesheer van 's-Gravenhage, wat in 1736 'n Psalmberyming gemaak het. Verder moes gebruik gemaak word van 'n Psalmberyming-versameling van Hendrik Ghijsen, voorsanger van die Amstelkerk, uit die jaar 1686. Ten slotte moes gebruik gemaak word van 'n bundel Psalmberymings van 'n genootskap van digters, *Laus deo salus populo* (Eer aan God en heil aan die volk). In hierdie Psalmbundel kan heelwat Remonstrantse en Doperse dwalings uitgewys word.

'n Kommissie van nege predikante en drie aanstellings van die Staten moes uit die drie bundels, met moontlike verbeterings, 'n geheel voorberei. As voorsitter tree dominee Ahasverus van den Berg (1733-1803) op en die sekretaris was 'n juris,

Pieter van de Kastele (1748-1810). Uiteindelik was meer as die helfte van die berymde Psalms wat opgeneem is, die werk van J E Voet.

In Julie 1773 is die werk afgehandel en aan die Staten-Generaal in teenwoordigheid van die stadhouer oorhandig. Die eerste uitgawe is op koste van die Staten-Generaal gedruk en op las van die owerheid is dit op 1 Januarie 1775 ingevoer. Oor die algemeen was daar tevredenheid.

Hoewel die beryming en die taal van die beryming 'n aansienlike verbetering was op Datheen se werk, het die Opperwese, die Godsvrug en die deug ook in hierdie beryming na vore gekom.

So is dit opvallend in Psalm 1:4 dat daar staan:

Die Heer toch slaat der menschen wegen gā,
En wendt alom het oog van zijn genā
Op zulken, die, opregt en rein van zeden,
Met vasten gang het pad der deugd betreden....

Daarby is dit opvallend in Psalm 28:1 dat God as 'eeuwig Wezen' en in Psalm 38:1 as 'eeuwig Opperwezen' aangedui word. Die tipies Deïstiese benaming kom in meer Psalms voor. Die beryming van Psalm 23 word ook hier vir interessantheid aangehaal:

De God des heils wil mij ten herder wezen;
'k Heb geen gebrek, 'k heb geen gevaar te vreezen.
Hij zal mij zacht, in liefdelijke weiden,
Aan d'oeveren van zeer stille waatren leiden.
Hij sterkt mijn ziel, rigt, om zijn' naam, mijn treden
In't effen spoor van zijn geregtigheden.

Die gewone lidmaat het nie besef dat in hierdie beryming die teologie van die Verligting ook 'n woord saamgespreek het nie, ook omdat die Psalms wat die verligte teologie uitdra, baie min in die godsdiensoefening gebruik is.

Hierdie beryming self het geen weerstande opgeroep nie, wel die feit dat hier en daar die 'slepande zangwijze' van die ou Psalmboek verkies is bo die kort en lang note wat nou ingevoer is. Oor die algemeen egter is daar nie besondere veranderinge aan die melodieë aangebring nie.

In hierdie tyd word die orrel as instrument om die kerksang te begelei, weer byna algemeen aanvaar. In 1574 het die Sinode van Dordrecht die gebruik van die orrel afgewys en dan ontstaan die gebruik om sonder orrel te sing. Geleidelik egter word in die sewentiende en agtiende eeu al meer die orrel weer ingevoer, sodat mettergaan die orrel 'n vanselfsprekende instrument was om die Psalmgesang van die gemeente te begelei.